

вдосконалення. Одним із ефективних факторів, який здійснює вплив на розвиток мотиваційно – ціннісних відношень до фізичної культури, є фізичне виховання.

2. Основна проблема фізичного виховання у школі полягає у необхідності досягнення учнями оптимального рухового режиму. Це можливо тільки при умові ефективного використання об'єктивних і суб'єктивних факторів, які впливають на особистість учня. В цьому випадку можливо підтримувати на достатньо високому рівні фізичний стан учнів, включаючи і стан здоров'я, і успішність.
3. Встановлено, що зниження активності ускладнює пасивність учнів у відношенні до особистого фізичного розвитку і стану здоров'я.

Література

1. Бартенєва І.О. Професійна діяльність учителя у вихованні емоційно позитивного ставлення підлітків до навчання: Автореф. дис. к.пед.н. – Одеса, 2000. – 18с.
2. Ведмеденко Б.Ф. Теоретичні основи і практика виховання молоді засобами фізичної культури. – Київ, 1993. – С. 123–126.
3. Лоза Т.О., Затилкін В.В. Пошук шляхів підвищення якості викладання на факультеті фізичної культури //Теорія і практика фізичного виховання. 2002 – № 2 с. 2 – 4.
4. Остапенко О. Виховання у молодших школярів інтересу до фізкультури // Початкова школа, – 2000. – №6 – 56с.
5. Уэйнберг Р.С., Гоулд Д. Основы психологии спорта и физической культуры. – К.: Олимпийская литература. 1998.—336с.
6. Хоменко Н.М. Виховання інтересу до уроків фізкультури // Початкова школа, – 1992.- №3 – 4. – 29с.

УДК 378+796.01

Фролов В.Д.

БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС І ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ

Анотація. У роботі розкриваються можливі шляхи інтеграції в освітній Європейський простір і створення гнучкої та ефективної системи підготовки фахівців.

Аннотация. В работе раскрываются возможные пути вхождения в Европейское пространство и создание гибкой образовательной системы подготовки специалистов.

Annotation: The paper focuses on the possible ways of Ukrainian's integration into European educational area and creation of a flexible and efficient system of specialists' training.

Національна доктрина розвитку України звертає особливу увагу на необхідність подальшого вдосконалення освіти і підвищення якості підготовки і рівня кваліфікації випускників вузів.

Безліч неліцензованих приватних і державних вузів, що існують сьогодні, галузевий принцип підготовки кадрів, велика кількість спеціальностей (близько 600), що в 2 – 2,5 рази перевищує аналогічні показники США, Англії, Японії, роз'єднаність академічної й університетської науки, недостатнє фінансування тощо гальмують перехід вищої освіти на якісно новий рівень.

Для реформування освіти в Україні Міністерством освіти і науки України запропонована Болонська система, що набула поширення в Європі.

Для України значним позитивом трансформації у дусі Болонської декларації є:

- дворівнева підготовка фахівців (бакалавр-магістр) здешевлює масову вищу освіту і сприяє виявленню тієї частини студентства, яка хоче і здатна далі займатися науково-дослідною діяльністю;
- єдина з Європейськими вузами залікова система, згідно з якою для успішного закінчення курсу необхідно накопичити певну кількість учбових годин (кредитів).

Кредитно-модульна система дозволить студентові вибирати навчальні курси і будувати індивідуальну програму навчання, тимчасово вчитися в інших вузах країн-учасниць Болонського процесу, що забезпечить свободу вибору і свободу пересування.

- навчання впродовж всього життя, тобто підвищення кваліфікації або перекваліфікація на базі вже наявної освіти відповідно до попиту на ринку праці;
- автономність вузів від держави у фінансовому плані і в плані освітніх рішень;
- здатність конкурувати в підготовці висококласних фахівців.
- Проте необхідно відзначити ті проблеми, що виникають у ВНЗ України при впровадженні Болонської системи.

Перш за все, це неготовність середньої школи постачати у ВНЗ учнів, здатних за 3-4 роки отримати перший рівень закінченої вищої освіти – бакалавра. Перші труднощі виникають з іноземними мовами. Мобільність, можливість певний час навчатися у вузах Європи вимагають значного поліпшення мовної підготовки, зокрема практичної. Цілий ряд предметів доцільно викладати європейськими мовами. Що стосується фізичної підготовленості, то на перший курс приходять студенти, половина яких за станом здоров'я не можуть займатися в основній групі. За даними медичного огляду першокурсників ЧНУ неврологічними та серцево-судинними захворюваннями страждають більше 53% студентів, опорно-рухового апарату 17,6%, захворюваннями внутрішніх органів 17,2%.

Колишні старшокласники не мають потреби займатися фізичною культурою, у них не сформована мотивація до занять. Часто студент-першокурсник не уміє правильно бігати, стрибати, у нього відсутні елементарні знання з теорії і методики фізичного виховання, здорового стилю життя.

Наступною проблемою є перехід від спеціалізованої до фундаментальної освіти, що призводить до зниження її якості. В окремих вузах підготовку бакалаврів вирішили за рахунок скорочення кількості годин і предметів, що вивчалися, не змінюючи всієї системи підготовки. Тому в Україні вийшов бакалавр, який не має статусу випускника з вищою освітою, і на роботу як професіонала його можуть прийняти, якщо він має досвід роботи.

Перешкоджає входженню в Болонський процес відсутність в Україні системи обліку діяльності студентів і інституту радників (тьюторів), які допомогли б студентові збудувати індивідуальну освітню траєкторію, допомогли орієнтуватися в складній європейській системі освіти.

Мобільність студентів (а це одне з основних положень нової системи освіти) стримується не тільки мовним чинником, але і якістю навчання за даною спеціальністю. Наші студенти не штурмують Сорбону і Кембрідж, а переважно стажуються в університетах з низьким рівнем відбору. І хоча на період тимчасового навчання іноземні вузи не стягують зі студентів плату за навчання, витрати за житло і на харчування

здійснюються за їх рахунок. У зв'язку з цим певні країни вимагають, щоб у студента при в'їзді в країну була певна сума грошей. Для Норвегії, наприклад, це складає 9500 € на рік.

З України вже зараз, за умови неповного входження в європейську систему освіти, йде відтік сильних студентів. Для притоку сильних студентів з-за кордону у нас поки немає умов: рейтинги українських вузів низькі, їх викладачі мало відомі світовій науці, спеціальні програми іноземною мовою не вводяться. У результаті ми підтримуємо економіку інших країн інтелектуальним продуктом і здоровими молодими фахівцями, які створюють матеріальні цінності для старіючого населення Європи.

Що стосується дисципліни „Фізична культура”, то провідні країни світу не включають її в розклад занять, а студенти відвідують спортивні бази добровільно і, як правило, на платній основі.

Європейські вузи мають добре оснащену, сучасну спортивну базу. Це притягає студентів і з першого курсу вони поспішають записатися в різні спортивні секції. У вузах США і Європи заняття спортом є престижними. Студенти-спортсмени включаються в збірні команди країни з різних видів спорту, вони мають пільги при навчанні – високі стипендії, індивідуальний графік навчання. Матеріальні умови їх такі, що вони, як правило, вчать не 5 років, а значно довше, не поспішаючи покинути стіни вузу.

На розвиток фізкультури і спорту витрачаються незрівнянні з нашими засоби з бюджетних та інших джерел. Величезна увага до спорту, гордість за своїх спортсменів стало традицією в західних вузах. Випускники Гарварду або Кембріджа впізнають своїх однокурсників не тому, що вчилися разом, а тому, що були в одній спортивній команді.

Чи прийнятно це для нас?

По-перше, університетська спортивна база ЧНУ така, що в другій половині дня може прийняти 10-15% від загальної чисельності студентів. Аналогічна картина і в інших вузах України, де тільки 10-40% студентів зможуть займатися факультативно.

По-друге, оснащеність цієї бази може задовольнити лише невисокі вимоги.

По-третє, рівень свідомості наших студентів такий, що якщо фізкультуру прибрати з розкладу, то більшість студентів своїм здоров'ям займатися не будуть. Підтвердженням тому є численні опитування, проведені у вузах України. Так, 78% студентів I-IV курсів національного фармацевтичного університету відповіли, що займатися фізичною культурою в позаурочний час їм заважає відсутність вільного часу (Н. І. Ізмайлов), ранковою гімнастикою займаються 4%, відвідують спортивні секції 13% студентів (Т.А. Мартіросова, В.В. Пономарьов, Л.Н. Яцковська, 2006 р.). Заняття фізкультурою і спортом складають тільки 3% в бюджеті вільного часу студентів. Фізіологи б'ють тривогу: з 15-22 тисяч рухів на добу необхідних організму, що росте, студенти здійснюють максимум 5-8 тисяч. Гиподинаміка обов'язково позначиться на подальшому здоров'ї фахівця.

Виходячи з можливостей спортивної бази, кафедра фізичної культури організувала і проводить заняття в секціях футболу, волейболу, баскетболу, настільного тенісу, шейпінгу, атлетизму, східних единоборств, гирьового спорту. При цьому викладачі беруть на себе роль методиста, консультанта і організатора самостійних форм занять фізичною культурою студентами всіх курсів. Але самостійно займається тільки невелика частина студентів. Пускати питання фізичного розвитку на самоплив, коли згідно з офіційною статистикою МОН України близько 90% студентів мають різні відхилення у стані здоров'я, у жодному випадку не можна.

Тому трансформація учбової дисципліни „Фізичне виховання” відповідно до Болонської декларації повинна виходити з національних особливостей і можливостей

(особливо фінансових) суспільства, його готовності перейти на Європейські стандарти освіти.

Фахівці кафедри фізичного виховання ЧНУ вважають, що в сучасних умовах слід виділити в роботі наступні напрями:

- впровадження і вдосконалення стосовно дисципліни модульно-рейтингової системи;
- поліпшення індивідуальної роботи зі студентами;
- удосконалення професійно-прикладної підготовки;
- розширення і поліпшення матеріально-технічної спортивної бази.

Модульно-рейтингова система

Викладачами кафедри для всіх курсів розроблена модульно-рейтингова система оцінки знань, умінь і навичок з дисципліни „Фізична культура”.

Враховуючи наявну в університеті спортивну базу, в практичний модуль включені розділи з легкої атлетики, баскетболу, волейболу, спортивної гімнастики, атлетизму, карате-до і державні тести. Окремо оцінюються теоретичні знання студентів, а також їх ставлення до занять фізичною культурою і участь у спортивно-масовій роботі (участь у змаганнях).

На старших курсах здійснюється вивчення тих же спортдисциплін, але збільшується „навантаження” і складність завдань.

Заняття проводяться за методом колового тренування з невеликими психологічними навантаженнями. У кінці кожного заняття обов’язкові вправи на розслаблення і аутогенне тренування під тиху, спокійну музику.

Поліпшення індивідуальної роботи

На кафедрі для поліпшення індивідуальної роботи зі студентами розроблений і упроваджений „Паспорт здоров’я”, який ведеться протягом усього періоду навчання. До нього вносяться всі дані фізичного розвитку студентів (зріст, вага, ЖЕЛ, ЧСС), результати фізичної підготовки (державні тести). За цією схемою записи у „Паспорт здоров’я” вносяться після здачі нормативів, що дозволяє бачити динаміку фізичного розвитку і фізичної підготовки як студентів, так і викладачеві, спрямовувати фізичну підготовку окремого студента.

На перших практичних заняттях з першокурсниками і при заповненні „Паспорта здоров’я” викладачі спостерігають слабкі знання з фізіології і фізичної культури. Тому індивідуальна робота почала поєднуватися з просвітницькою. На кафедрі розроблені науково-методичні комплекси з основних питань теорії і методики фізичного виховання. На практичних заняттях протягом 5-7 хвилин викладачі доводять до студентів комплекси, а при показі вправ обов’язково акцентують увагу на роботу м’язів і питаннях їх навантаження для досягнення певного тренувального ефекту.

Це, на наш погляд, допоможе швидкому формуванню мотивації до занять фізичною культурою і спортом.

Удосконалення професійно-прикладної підготовки (ППФП)

Входження України у Болонський процес змушує підвищувати якість освіти і готувати конкурентоздатних фахівців. У вирішенні цих завдань величезна роль належить професійно-прикладній підготовці. Попит сучасного фахівця залежить від часу, який він витрачає на освоєння сучасних практичних професій. А це, у свою чергу, залежить від рівня функціональних можливостей організму (що мають природну основу), від рівня розвитку фізичних здібностей індивіда, різноманітності і досконалості придбаних ним рухових умінь і навичок.

ППФП у цьому відношенні є одним з чинників скорочення, інколи на декілька років, терміну оволодіння професією і однією з гарантій якості її освоєння.

Раніше, коли наш ВНЗ випускав в основному викладачів-предметників, для кафедри було головним завданням – дати випускникам хорошу загальну фізичну підготовку.

Сьогодні в університеті збільшилося число непедagogічних спеціальностей, та і ринок праці пропонує багато інших професій.

Наприклад, історик може працювати вчителем, археологом, політологом, працівником музею, архівістом, а біолог – вчителем, геоботаніком, інженером-лісопатологом, біотехніком, екологом тощо.

Відповідно, працю вчителя-історика неможливо зіставити з працею археолога, а працю біолога – з працею еколога. Все це повинно знайти віддзеркалення в програмах ППФП.

Хоч у перспективі прикладний сенс фізичної підготовки все більше визначатиметься не тим, що вона забезпечує пристосування працівника до якої-небудь однієї, раз і назавжди заданої професійної діяльності, а тим наскільки якісно вона створюватиме необхідні передумови для освоєння швидкозмінних способів професійної діяльності.

Висновок

Ми вже звикли до того, що у вузах основна увага приділяється якості підготовки випускників, їх освіти. Але не можна забувати, що учбові заклади зобов'язані вирішувати питання по вихованню і зміцненню здоров'я. Безумовно, важливо випускати фахівців з високою якістю освіти, але ще важливіше добитися, щоб освіта прямувала в потрібне русло і ефективно використовувалася, а це залежить від виховання і оздоровлення.

Вирішуючи проблему здоров'я, ми вирішуємо й інші важливі завдання: підвищуємо працездатність, виробляємо протиотруту до шкідливих звичок, створюємо імунітет до хвороб, вирішуємо демографічну проблему і багато що інше.

Реформуючи нашу освіту, ми повинні враховувати реалії України і не нашкодити здоров'ю підростаючого покоління.

Упроваджуючи все цінне і позитивне, ми сприятимемо підготовці фахівців XXI століття.

Література

1. Альбинский Е. Г. „Болонский процесс” и здоровье студентов.
2. <http://www.spbumag.hw.ru/2007/03/05.Shtml>
3. Болонський процес: перспективи та розвиток у контексті приєднання України до Європейського простору вищої освіти. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. – Судак. – 2004. – 85 с.
4. Болонский процесс в Украине.
5. <http://masters.dontu.edu.ua/2007/mech/tischenko/ind/index.htm>
6. Вацеба О., Єрмакова Г., Юхимчук В. Львівські студенти в німецькому університеті Саарланду // Фізичне виховання в школі. – № 4. – 2005. – С. 54-55.
7. Мартиросова Т. А., Пономарев В. В., Яцковская Л. Н. Оздоровительная технология в системе физического воспитания студентов. – Сибирский государственный технологический университет, – 2006. – С. 225-230.
8. Реалии Болонской системы в Европе.
9. <http://gaseta.univ.kiev.ua/?act=view&id=1191>
10. Шинкаренко И., Гасанова И. Наш Болонский процесс.
11. <http://www.Kiev-job.com.ua/loSiversion/index.php/t77.html>